Nr. 1. (Na okaz.) 17 Maja 1885. Rok I.

Wychodzi podczas pory kąpielowej, począwszy od połowy Maja, do połowy Września, w każdą niedzielę.

PRZEDPŁATA na cały sezon kąpielowy wynosi:
w Krynicy . . . 2 złr. 30 ct.
z przesyłką poczt. 2 „ 50 „
za granicą . . . 3 „ — „
Numer pojedynczy w Krynicy kosztuje 14 centów.

KRYNICA

Pismo poświęcone sprawom polskich zdrojowisk.

REDAKTOR i WYDAWCA:
Inżynier BRONISŁAW BABEL w Krynicy.

Przedpłatę frankowaną przyjmuje Administracya tygod. *„Krynica“* w Krynicy, tudzież wszystkie urzęda pocztowe.

INSERATY przyjmują się, za opłatą od miejsca wiersza drobnym drukiem (petit) po **6** ct.

BIURO
Redakcyi i Administracyi jest w Krynicy, w oficynach **„Willi Ułana“ i „Willi białego Orła“.**

KALENDARZ TYGODNIOWY: 17) Niedziela szósta po Wielkanocy Izydora Or. — 18) Wenantego Męczennika. — 19) Iwona i Piotra Cel. — 20) Bernarda Wyznawcy. — 21) Donata. — 22) Julii Panny. — 23) Dezyderiusza. — 24) *Zielone święta,* Joan. W.

Od Redakcyi.

Zachęceni z wielu stron do wydawania czasopisma poświęconego sprawom naszych zdrojowisk, przystępujemy do tego przedsięwzięcia w tem przekonaniu, iż służyć będziemy dobrej sprawie. Nie da się bowiem zaprzeczyć, iż zakłady kąpielowe obok służenia cierpiącej ludzkości swemi zdrowiodajnemi przymiotami, mają także zadanie: gromadzenia zasobów narodowych w kraju i co za tem idzie, podnoszenia dobrobytu narodowego.

Możemy mieć w tym względzie za przykład Czechów. Zrobili oni ze swoich zdrojowisk prawdziwe źródła, z których kraj czerpie miliony, nie mówiąc nic o ulgach przyniesionych tysiącom ludzi w ich cierpieniach, a zjeżdżających się z całego świata do takich Cieplic, Karlsbadu, Marjenbadu itd.

Wielu z naszych rodaków wyjeżdża do zagranicznych zakładów kąpielowych. Nie bierzemy tego za złe wszystkim rodakom, gdyż jedni zmuszeni są szukać ulgi na swe cierpienia w takich miejscach leczniczych jak np. Karlsbad, Cieplice itp., jakich my u siebie nie mamy — lecz drudzy, bezpotrzebnie wyjeżdżają do takich zakładów kąpielowych, jakie są u nas. Do tych rodaków, możemy mieć słuszny żal, iż niepotrzebnie wywożą grosz z kraju.

Dzieje się to jednak często z tej przyczyny, iż wielu rodaków nie zna dokładnie zakładów kąpielowych ojczystych, nie zna ich zbawiennych skutków leczniczych, nie zna ich postępu, rozwoju, który w jednym roku może być znaczny, a często nawet znaczniejszy jak w zakładach zagranicznych, liczących swoje istnienie na setki lat!... Nasze zaś zakłady kąpielowe w kraju, powołane do życia dopiero przez patryotę Dra Józefa Dietla, liczą zaledwie dziesiątki lat swego odrodzenia, a w rzeczywistosci, istnienia, więc nie są znane ogółowi tak, jakby znane być powinny!

Często więc nieznajomość rozwoju naszych zdrojowisk, pociąga za sobą wyjazd tam, gdzie długoletnie istnienie zakładu, daje naprzód pewną gwarancyą wygody, a często i zbytku, obok ulgi w cierpieniach.

Zadaniem więc naszym będzie przedewszystkiem, obznajomienie Publiki naszej z naszemi zakładami, z ich postępem w ulepszenich leczniczych i z ich ogólnym rozwojem idącym z duchem czasu.

Chcemy więc być rzetelnymi pośrednikami, między zakładami zdrojowemi a Publicznością. Chcielibyśmy wpoić w naszą Publiczność zamiłowanie do zakładów ojczystych, prosząc tę Publiczność czasem o pobłażliwość i wyrozumiałość dla tej lub owej małej rzeczy — w jakiem zdrojowisku, w imię patryotyzmu naszego.

Czy podołamy temu zadaniu — przyszłość pokaże. Udajemy się jednak zawczasu do patryotycznego dziennikarstwa naszego, o poparcie naszego wydawnictwa — nie obliczonego na zysk jakikolwiek — według swej możności. Udajemy się również i do światłej Publiczności naszej, o poparcie nas w naszem przedsięwzięciu, przez udzielanie nam swoich bezstronnych spostrzeżeń i wskazówek, odnoszących się do rozwoju lub ulepszeń naszych zakładów kąpielowych, co z wdzięcznością przyjmiemy. Poznanie bowiem wad swoich, jest już posunięciem się naprzód.

Chcemy jednak stać na gruncie zupełnie neutralnym. Chcemy mieć tylko dobro zakładu kąpielowego, jak również słuszne wymagania Publiczności — na oku. *Zbytnie wychwalanie lub ganienie tego, co na pochwałę lub zbytnią naganę nie zasługuje, lub jednostronność — będzie od nas daleką.*

Będziemy więc przedewszystkiem w naszem piśmie omawiać poważniejsze potrzeby naszych zdrojowisk, — pomieścimy dalej opisy życia kąpielowego w korespondencyach z naszych zdrojo-

wisk — podawać będziemy urzędowe wiadomości zarządów naszych zdrojowisk, — krótkie wiadomości ze zdrojowisk zagranicznych, a wreszcie otworzywszy dział dla drobnych wiadomości i kroniki. Fejleton zasilać będą znani nasi pisarze. Oprócz tego umieszczać będziemy ogólną listę gości ze wszystkich zdrojowisk europejskich jak również i listy imienne gości kąpielowych w naszych zdrojowiskach bawiących.

Omijać zaś będziemy ile możności rozprawy naukowe medyczne, choćby one były popularnym sposobem traktowane.

Taki jest nasz program, a chociaż nie mamy pretensyi do tworzenia czegoś wielkiego, spodziewamy się przecież, że i ta mała cegiełka dorzucona do ogólnej pracy narodowej, nie zawadzi w całej budowie.

Kryniekie sprawy ogólne.

Znajdzie się zapewne wśród Gości kąpielowych, dosyć naszych łaskawych Czytelniczek i Czytelników, zajmujących się rozwojem i przyszłością naszego zakładu kąpielowego, a chcących wiedzieć, co się tu zrobiło w ostatnich kilku latach i co się robi w kierunku rozwoju zakładu. Sądzimy więc, iż generalna spowiedź z naszych prac i zabiegów około rozwoju tego pięknego zakładu ojczystego jak również i pomówienie o tem, co mamy obecnie w Krynicy, będzie tu na miejscu.

Jedną z najbardziej naglących spraw, oczekujących rychłego załatwienia, jest bez zaprzeczenia budowa *„domu zdrojowego"* (Kurhauzu). Sprawa ta postąpiła o tyle naprzód, iż po ogłoszeniu konkursu — roku przeszłego — na plany budowlane, wybrano z wielu nadesłanych planów, trzy projekta — a jednemu z tych projektów, oddano pierwszeństwo i przyznano pierwszą nagrodę. Spodziewać się więc należy, iż projet ten, będzie wkrótce wykonany. Do tego mniemania znagla nas ta okoliczność, iż skoro rząd w przeciągu paru ostatnich lat porobił w Krynicy znaczne wkłady na ulepszenia rozmaite, to i z budową domu zdrojowego zwlekać nie będzie. Budowa ta kosztować ma 150.000 złr.

W ostatnich bowiem latach zrobiono tu wiele ze strony rządu, i tak: przeprowadzono *kanalizacyą* założono *wodociągi z filtrem i hydrantami* w różnych miejscach zakładu rozrzuconemi — wybudowano piękne *łazienki błotne* i *zakład hydropatyczny*, oddany w tym roku pod kierownictwo specyalisty lekarza, z dodaną mu fachową służbą sprowadzoną z Grefenbergu — a wreszcie buduje się osobny *budynek na pomieszczenie borowiny*, kosztem przeszło 5000 złr. To są główniejsze nakłady rządu — a spodziewamy się i nadal, również gorliwej opieki rządu rozwiniętej nad zakładem naszym, już z tego powodu, iż świeża nominacya Polaka p. *Glanca* na c. k. dyrektora dóbr i lasów rządowych — do których i obszar

Zdrojowiska i minister Trefort.

Nie wielu czytelnikom znane będą usiłowania Węgrów, dążące do podniesienia zdrojowisk węgierskich. Chcemy je tutaj omówić i zapoznać z niemi naszych czytelników, gdyż zasługują na wysokie uznanie i służyć mogą nietylko nam za wzór, lecz pod wielu względami i innym krajom.

Węgierski minister Trefort, zajmujący się żywo ojczystymi zakładami kąpielowymi, wypracował projekt, dążący do zaprowadzenia większego porządku w gospodarce zdrojowisk i do ujęcia w pewną formę tego gospodarstwa, opartego na urządzeniu instytucyi państwowych, mających na celu rzeczywistą opiekę nad zdrojowiskami i ich rozwojem.

Na zjeździe właścicieli i dyrektorów zdrojowisk, urządzonym przeszłego roku na Szląsku, omawiał te projekta Treforta, burmistrz z Reinerz Dengler, znany balneolog, polecając je wszystkim krajom do naśladowania — co oczywiście i do nas się odnosi. Mamy bowiem w całéj naszéj Ojczyźnie rozrzucone liczne zdroje, dające nam ulgę w rozlicznych cierpieniach, więc szanować je i podnosić, jest naszym obowiązkiem.

Lecz zapoznajmy się z głównymi punktami projektu Treforta. Poleca on najprzód *urządzenie chemicznej stacyi analitycznej.* Rząd węgierski ma urządzić taką stacyę swoim kosztem, ma ona obowiązek rozbierać wody mineralne, za pewną stałą opłatą, wynoszącą 100 — 200 złr. Jestto skromne wynagrodzenie. Obecnie rozbiór chemiczny wód mineralnych jest dosyć drogi. Z tego więc powodu częstsze rozbiory wód, nie są wszystkim zdrojowiskom dostępne. Z drugiej zaś strony, ogromny postęp chemii analitycznej, zmuszać powinien zdrojowiska do częstszych rozbiorów ich wód. Jedna część dochodów z rozbiorów wód mineralnych, ma być obróconą na remuneracye lekarzy zdrojowych za ich prace około rozwoju zdrojowisk.

Minister Trefort żąda dalej, *zamianowania komisarza, odpowiednio uzdolnionego, któryby zbadał ogólne stosunki pojedyńczych miejsc kąpielowych, i złożył dokładne sprawozdanie ze swych spostrzeżeń, a to w pięciu latach.* Sprawozdania komisarza służyć mają rządowi węgierskiemu za podstawę opracowania węgierskiej balneologii. Dalsze żądania ministra Treforta są następujące: *ustanowienie balneologicznego referenta w łonie rządu węgierskiego — ustanowienie kąpielowego inżyniera-budowniczego* — a wreszcie *wpłynięcie na zarządy kolejowe, aby niskiemi taryfami przewozowemi wspierały rozsyłkę wód mineralnych.*

Jak widzimy, są to żądania tak doniosłego zna-

dworski Krynicy należy — daje nam pewną rękojmię, tej troskliwej opieki.

Lecz dajmy pokój temu — gdyż łaskawe Czytelniczki z minką poważną zapewne zapytają: ależ gdzie są przyjemności, zabawy, upiększenia Krynicy!? Kto się tem zajmuje?... Nie chcąc być dłużnym odpowiedzi na to ważne zapytanie, odpowiadamy, iż i o tem pomyślano, a staranie się o upiększenie zakładu, utrzymanie go w porządku i staranie się o uprzyjemnienie pobytu Gościom w Krynicy — powierzono *c. k. Komisyi zdrojowej*. Stara się ta Komisya — o ile jej na to środki finansowe pozwalają — o rozmaite dogodności i przyjemności dla szanownych Gości kąpielowych. Opłaca ona przedewszystkiem wyborną *muzykę* pod dyrekcyą znanego naszego kompozytora p. *Wrońskiego*, utrzymuje własnym kosztem *ogrodnika*, oraz ścieżki, spacerowe drogi i plantacye w zakładzie i przyległym zakładowi pięknym parku. Dla uprzyjemnienia pobytu Gościom w Krynicy, wystawiła ta Komisya niedawno własnym kosztem piękny *budynek teatralny*, w którym od kilku lat daje przedstawienia lwowskie towarzystwo teatralne p. *Dobrzańskiego* — ta Komisya ma w projekcie zupełne przekształcenie parku, gdzie już przeszłego roku zrobiono *plac do gier towarzyskich* z altaną na przyrządy — wreszcie ta Komisya wystawiła własnym kosztem piękny *pawilon muzyczny*, konstrukcyi żelaznej, posprawiała *ławki* wygodne itd. itd.

Otworzono również niedawno *biuro sekretaryatu komisyi zdrojowej*, w połączeniu z *biurem wywiadowczem i informacyjnem*, mieszczącem się tymczasowo w bazarze.—Biuro to, cały dzień otwarte, służyć ma Gościom kąpielowym do wszelkich informacyj o zakładzie kąpielowym itp.

Świeżo zawiązane w jesieni roku przeszłego — „*Towarzystwo przyjaciól Krynicy*“, ma również na celu *obmyślanie i urządzanie rozmaitych zabaw, wycieczek itp.* przyjemności, tak bardzo pożądanych, i przez lekarzy zalecanych. Będzie więc to stowarzyszenie zapewne dalszem ogniwem w całości łańcucha, mającego silniej spoić Publikę naszą z zakładem kąpielowym.

Nie zapomniano tu również o rozrywkach i pokarmie ducha. W łazienkach mineralnych bowiem, mamy *publiczną czytelnię* rozmaitych dzienników i pism peryodycznych, oraz *wypożyczalnią książek* liczącą do *3000 tomów* dzieł wyborowych. Te zakłady są własnością Komisyi zdrojowej. *Druga wypożyczalnia książek*— własność inżyniera *Bronisława Babla*— jest w oficynie „*Willi Ułana* i „*Willi białego Orła*“, gdzie się mieści również *Redakcya i Administracya* „*Krynicy*“. Dla miłośników muzyki zaś, mamy tu dosyć *fortepianów do wynajmywania na godziny*. Lepsze fortepiany są w domach: „pod Krakusem“, „pod Barankiem“, „pod Dębem“, w oficynie „Willi Ułana“ i „Willi białego Orła“ w „Hotelu warszawskim“ i „pod Krukiem“, — a „pod Wisłą“ pianino.

Obok starania się o przyjemności, nie zapomniano tu również o rzeczach poważniejszych.

C. d. d.

---

czenia dla zdrojowisk węgierskich, iż niewiele słów potrzeba poświęcić na to, aby te żądania podnieść do właściwego znaczenia, gdyż same mówią za siebie.

Abyśmy jednak ocenić mogli dokładniej donioślość dążeń rządu węgierskiego, w kierunku podniesienia swoich zdrojowisk, przyjrzyjmy się bliżej przytoczonym wybitniejszym żądaniom ministra Treforta.

Urządzenie stacyi analitycznej dla zdrojowisk pod powagą rządu, przy ustalonej niskiej taksie za rozbiory wód mineralnych, ma nietylko tę dogodność za sobą, iż rozbiory wód mogą się częściej odbywać, lecz także i tę wielce praktyczną stronę, iż rozbiory chemiczne wód, dokonane przy kontroli państwowej, zasługują na większą wiarę u publiczności i lekarzy. Jednolitość zaś sposobu rozbioru chemicznego, obliczeń składników i ich połączeń jako sole, wielce ułatwia porównanie składu wód mineralnych między sobą, co jest również ważną rzeczą. Takie państwowe laboratoryum chemiczne, będzie odpowiednio uposażone i zaopatrzone najlepszymi przyrządami — a to dla analityka jest rzeczą nader ważną.

Komisarz objazdowy, ma również piękne zadanie przed sobą. Zbadanie bowiem stosunków miejscowych, rozlicznych zdrojowisk i wzięcie z wyników badań to, co jest dobre i zastósowanie u siebie na obszerniejszą skalę, może wiele wpłynąć na podniesienie zakładów węgierskich. We Francyi istnieje już od dawna taki „Général-Inspecteur des bains“ — i ten urząd inspektoratu, oddaje wielkie usługi zdrojowiskom francuzkim. Usuwa bowiem lub łagodzi strony ujemne zdrojowisk, a wprowadza w zastósowanie strony dodatnie tam, gdzie ich brakuje. Wyradza się z tego pewna harmonja i jednolitość w gospodarce zdrojowisk, oparta na praktyce a nie na eksperymentach, często dosyć kosztownych.

Referent balneologiczny w łonie rządu węgierskiego, ma rozszerzyć swoją opiekę nad zdrojowiskami, pod względem sanitarnym, policyjnym, komunikacyjnym itp. — w ogóle pod względem życia kąpielowego i co z tem życiem się styka.

Kąpielowy inżynier-budowniczy, ma wspierać właścicieli zdrojowisk swoją radą, w kierunku technicznym. Jestto rzecz bardzo ważna, tam zwłaszcza, gdzie zdrojowiska nie mają odpowiedniego urzędu budowniczego, któryby przynajmniej czuwał nad tem, aby stawiano budowle według naprzód wytkniętego planu, a nie jak komu dogodniej. Nie znamy zdrojowisk węgierskich oprócz dwóch, nie wiemy więc dokładnie, jak tam prowadzoną jest gospodarka budowlana — lecz w naszych zdrojowiskach często widzieć można psucie już wytkniętej linii budowlanej, przez niewłaściwe wysunięcie się naprzód z budynkiem. Ustawa budowlana dla wsi nic tu zdziałać nie może. Węgrzy nietylko to mają na oku. Kąpielowy inżynier-budowniczy będzie miał bowiem obowiązki, dawania rady we wszelkich kwestyach technicznych,

Odpowiedź „Nowej Reformie“.

W numerze 95. „Nowej Reformy“ z dnia 26 kwietnia b. r. umieszczony był artykuł pod tytułem „Nasze zdrojowiska“. — Nie możemy zostawić tego artykułu bez odpowiedzi, lecz zapowiadamy z góry, że w dalszą polemikę wdawać się nie będziemy.

Nieznany autor tego artykułu, podnosi szczególniej ten zarzut naszym zdrojowiskom uczyniony, iż mieszkania w polskich zdrojowiskach są drogie, zanadto drogie — a przyczyną tego jest „chciwość kąpielowców“. Powiada dalej, iż „chciwość“ ta, odstrasza gości kąpielowych od naszych zdrojowisk, a najlepszym przykładem tego ubytku gości kąpielowych był rok przeszły. Przyznajemy szanownemu autorowi słuszność jego twierdzenia po części, iż zdarzają się wypadki „chciwości“ właścicieli domów w naszych zdrojowiskach, tak, jak zdarzają się takie same zdzierstwa i gdzie indziej, w kąpielach zagranicznych, a nawet i u nas, nie w kąpielach, jak to miało miejsce np. w Krakowie podczas pobytu Czechów — lecz to są wyjątki. Ogół zaś za te wyjątki obwiniać — to się nie godzi z poczuciem sprawiedliwości. Wymieńmy nazwiska, stańmy otwarcie, to będzie uczciwie i z pożytkiem dla zdrojowisk naszych i gości kąpielowych.

Cóż jednak powiedzieć możemy na to, iż szanowny autor artykułu „Nasze zdrojowiska“, stawia rok przeszły, jako przykład odstraszenia się gości od naszych zdrojowisk, z powodu rzekomej „chciwości kąpielowców“, gdyż tak musimy rozumieć odnośny ustęp artykułu. Tu już musimy zarzucić autorowi wprost, chyba chęć szkodzenia naszym zdrojowiskom, gdyż całemu światu wiadomo, iż przeszłoroczny mniejszy napływ gości kąpielowych do naszych zdrojowisk, spowodowany był jedynie klęskami, jakiemi cała Polska nawiedzoną była — a to klęską powodzi, i co za tem idzie. Wszakże mamy przykłady liczne, znanych nam osób, które miały przybyć do naszych zdrojowisk, a nie przybyły jedynie z powodu strat, jakie im wyrządziła powódź. Odbiło się to i na kąpielach zagranicznych, chociaż nie w tej mierze co u nas, bo u nas w Polsce była największą klęska powodzi.

W ogóle rok przeszły był rokiem wyjątkowym, a naciąganie rezultatów roku przeszłego, wynikłych z przyczyn innych jak te, o jakich myśli szanowny autor, zdradza tylko niechęć do naszych zdrojowisk, nad czem szczerze ubolewamy, a mamy równocześnie żal i do „Nowej Reformy“, iż w sposób niewłaściwy chce się przyczynić do „reformy“ naszych zdrojowisk!...

Bądźmy otwarci, miejmy odwagę cywilną do wypowiedzenia prawdy, przy wskazaniu winnych, nie zbywajmy rzeczy całej ogólnikami, a wtedy zdążymy tam, gdzie nas prowadzić powinno poczucie patryotyczne i obowiązek obywatelski, to jest: do naprawy złego, na drodze prawdy i uczciwości.

---

jak np. przy otwarciu nowych źródeł, przy budowie domów mieszkalnych, łazienek, wodociągów itp. Ma on czuwać również nad zachowaniem pewnego estetycznego smaku, oraz wygody i zdrowotności w powstających lub już wyprowadzonych budowlach.

Tańszy transport wód mineralnych, na kolejach, umożliwi większe używanie tych wód, co jest ważne nietylko dla zdrojowisk samych, lecz dla całej publiki.

To są ważniejsze sprawy, jakie poruszył minister Trefort w łonie rządu węgierskiego i w parlamencie. Przy takiej opiece państwowej nad zdrojowiskami, mogą Węgrzy wkrótce postawić swoje zdrojowiska, nietylko na stopie równej najpierwszym zdrojowiskom czeskim, francuskim lub niemieckim, lecz mogą swoje zdrojowiska podnieść jeszcze wyżej. Będzie to niezawodnie z korzyścią dla nich, i dla publiczności w ogóle, całego świata.

Czyby się to nie dało i u nas zastosować?... Powrócimy jeszcze do tego przedmiotu. *B. B.*

Wiadomości urzędowe Zarządów zdrojowisk.

Krynica.

Opłaty zdrojowe wynoszą na cały sezon od osoby: Taksa kuracyjna I. kl. 3 złr. — za muzykę 3 złr. — Taksa kuracyjna II. kl. 1 złr. 50 ct. — za muzykę 1 złr. 50 ct. Dzieci gości zdrojowych do lat 10, służba gości i ubodzy są od opłat zdrojowych uwolnieni.

Czytelnia gazet w sali łazienek mineralnych: abonament od osoby na sezon 1 złr. 50 ct.

Wypożyczalnia książek w łazienkach mineralnych, ma dzieła w języku: polskim, francuskim, niemieckim i angielskim. Opłata miesięczna od biorących 1 dzieło, 1 złr. — dwa dzieła 2 złr. — Kaucya 5 złr.

Ceny kąpiel:	Od g. 6 ran. do 2 po połud.		Od g. 4 do g. 6 wieczór	
	złr.	ct.	złr.	ct.
I. W gmachu łaziebnym głównym.				
Kąpiel mineralna wanienna metodą Schwartza ogrzewana dla dorosłych . . . . Kl. I. .	—	90	—	90
„ „ „ „ II. .	—	70	—	50
Kąpiel dziecięca obok kąpieli dla dorosłych	—	35	—	30
Kąpiel mineralna nasiadowa . . .	—	20	—	—
„ „ natryskowa ogólna .	—	80	—	—
„ parowa (łaźnia słowiańska) . .	—	70	—	—
II. W chodniku krytym.				
Kąpiel gazowa z kwasu węglowego .	—	50	—	50
III. W łazienkach borowinowych.				
Kąpiel żelazna borowinowa Kl. I. .	1	60	1	60
„ „ „ „ II. .	1	30	1	10
„ „ „ dla dzieci .	—	80	—	70
„ „ „ na nogi .	—	—	—	30
„ „ „ na ręce .	—	—	—	20
Okład borowinowy	—	—	—	6
Kąpiel zwyczajna Kl. I. . . .	—	50	—	50
„ „ „ II. . . .	—	35	—	35
IV. Kąpiele rzeczne.				
W zbiorniku lub natryskowe . .	—	15	—	15
V. Dodatki do kąpiel.				
2 litry odwaru igliwiowego . . .	—	10	—	10
Za użycie prześcieradła kąpielowego .	—	10	—	10
„ „ ręcznika	—	6	—	6

VI. Zakład hydryatyczny (wodoleczniczy): przy samoistnej kuracyi, kompletna procedura (tygodniowy bilet) 1 złr. dziennie, cały bilet (tygodniowy) 7 złr. — Przy kuracyi uzupełniającej: Kąpiel wanienna 40 ct., w basenie 20 ct., nasiadowa 20 ct., opakowanie 20 ct., mięszenie 20 ct, natrysk 15 ct.—Ręcznik 10 ct, prześcieradło 6 ct., koc wełniany 20 ct., za jednorazowe użycie. — Kierownik hydroterapii: Dr. Ebers.

Ceny pomieszkań w domach rządowych lub prywatnych są: od 20 ct. do 2 złr. dziennie za pokój. Ceny stosują się do położenia i urządzenia mieszkania. Najdogodniej wybrać mieszkanie za przybyciem do Krynicy, co wielka ilość mieszkań ułatwia.

Powozy, fiakry i wózki góralskie przy dworcu koleji w Muszynie. Cena od 1 złr. 50 ct. do 5 złr.

Biuro wywiadowcze udziela bezpłatnie wszelkich wyjaśnień.

Czas odjazdu i przyjazdu pociągów na stacyi Muszyna—Krynica, podany będzie później.

Korespondencye z polskich zdrojowisk.

Muszyna, 12. maja.

(.?) Chcieliście wiadomości z naszej mieściny, zaliczającej się również do miejsc klimatycznych, więc biorę za pióro, aby wam donieść cośkolwiek chociaż o naszej Muszynie.

Lecz cała trudność pisania leży w tem, iż nie ma o czem pisać. Gości jeszcze nie mamy, chociaż w ostatnich latach było tu zawsze kilkadziesiąt rodzin, używających wybornych kąpieli w Popradzie, przy niewybornem mieszczeniu się w lichych i nędznych domkach tutejszych biednych mieszczan. Goście przyjadą jednak i w tym roku z pewnością, lecz nie przyjadą gotowe porządne domy mieszkalne. Nie rozpaczajmy jednak, gdyż z coraz większym napływem gości w porze letniej znajdą się może z czasem i przemysłowcy, którzy wybudują tu kilka domów mieszkalnych, i ściągną do siebie tych gości, którzy teraz mieszczą się gdzie mogą.

W tym kierunku może się Muszyna rozwinąć i podnieść. Skorośmy już raz weszli na drogę przyciągania ku sobie gości, zwabionych do tego wybornym Popradem i ślicznem położeniem Muszyny, to starajmyż się o to, aby ci goście sprowadzali innych za sobą, aby z roku na rok zwiększała się liczba przybywających osób. Tymczasem cóż się dzieje? Gmina tutejsza, a właściwie magistrat, powinienby starać się o to, aby tym gościom, którzy tu przyjeżdzają, uprzyjemnić pobyt, dając im znośne mieszkania, odpowiednio wybrane miejsca do kąpieli w Popradzie, zostające pod dozorem miejscowej policyi aby nie było jakiego wypadku — a wreszcie w wybranych miejscach do kąpieli powinny stanąć odpowiednie łazienki, gdzieby się można rozebrać i mieć ochronę przed skwarem słonecznym. Obok tego należałoby tu jeszcze wiele zrobić, aby uprzyjemnić pobyt bawiącym tu rodzinom. Tutejszy magistrat i obywatele tutejsi mają jednak głowę zaprzątniętą czem innem. Staramy się wszelkimi sposobami i agitacyami, pociągającymi za sobą duże wydatki, — o przeniesienie Sądu z Krynicy do Muszyny. I cóż nam ten Sąd pomoże? Oto chyba to, iż z przeniesieniem Sądu do nas będziemy mieć większy napływ wieśniaków z okolicy, mających sprawy swoje w Sądzie do załatwienia, a przez to zwiększy się konsumcya wódki, a podniesie się suma dzierżawna propinacyi o jakie 100 lub 200 złr.!

Taki rezultat z tej sprawy, kosztującej nas tyle zabiegów i wydatków na agitacye, deputacye itp.— to żaden rezultat!

Dobrze nam było bez Sądu lat 30 mając go pod bokiem w Krynicy, to może być nam i nadal z tem dobrze, a my rozwijajmy się na innej drodze, to jest na drodze postawienia Muszyny w rzędzie miejsc kąpielowych lub miejsc klimatyczno-leczniczych. Na tej drodze jest nasza przyszłość, a gdybyśmy już dzisiaj te pieniądze — jakie wydaliśmy na ubieganie się o przeniesienie do nas Sądu—włożyli n. p. w budowę mieszkań, łazienek lub urządzenie kąpieli w Popradzie, to lepiejbyśmy byli zrobili. Byłoby to bowiem posunięcie się chociaż na krok naprzód w rozwoju Muszyny jako zakładu kąpielowo-klimatycznego! — A takiego rozwoju szczerze życzymy Muszynie.

Iwonicz, 13 maja.

W przeszłym roku bawiło w Iwoniczu 1395 osób na kuracyi. Z tej liczby było osób 1104 z Galicyi, 29 z Bukowiny, 27 z Węgier, 1 z niższej Austryi, 164 z Królestwa polskiego, 9 z Litwy, 6 z Ukrainy, 25 z Rosyi, 14 z Podola, 3 z Poznańskiego, i 13 osób z Rumunii. Kąpieli wydano 22.192, wody 47.793 flaszek, soli iwonickiej 807 kilogramów i ługu 50 litrów.

Kuracya odbywała się pomyślnie, gdyż 15% pacyentów wyzdrowiało zupełnie, 40% ze znacznem polepszeniem, a 25% uczuło postęp w kuracyi, 20% zaś pozostało bez widocznego polepszenia. — Jestto rezultat bardzo pomyślny.

Staramy się tu o uprzyjemnianie pobytu gościom kąpielowym, o ile tylko środki na to pozwolą. To też i w roku przeszłym mieliśmy własną muzykę, a przechadzki w wielkim parku, wycieczki do „Bełkotki“, reuniony, koncerta, odczyty i t. p. uprzyjemniały pobyt gościom kąpielowym.

Iwonicz ma 5 źródeł jodonośnych szczaw solankowych. Z tych jedno zawiera 0·015 grm. jodku sodu, a drugie 0·023 bromku sodu.

Urządzenia kąpielowe mamy w ogóle dobre i piękne i nie szczędzimy nakładów na rozmaite ulepszenia z każdym rokiem.

Krynica, 15. maja.

(*B*). W pierwszym dniu otwarcia sezonu kąpielowego, nic nie możemy pisać o gościach kąpielowych, ich życiu, zabawach i t. p., gdyż gości tych niema jeszcze. Kilkanaście bowiem osób już przybyłych, giną w tym wielkim zakładzie i prawie ich nie widać. Z licznych jednak zamówień na mieszkania tak w domach rządowych jak i prywatnych, wnosić można iż sezon tegoroczny będzie bardzo ożywiony. Wszystko też jest przygotowane na przyjęcie gości kąpielowych. Domy odświeżone, spacery oczyszczone, łazienki wszystkie w zupełnym pogotowiu, a wreszcie muzyka, wkrótce nam mająca przygrywać wesołe melodye — wszystko to razem wziąwszy, oczekuje gości, którzy mogliby śmiało z początku sezonu liczniej zjeżdżać, gdyż i wygody są większe. Nie trzeba się bowiem tak dokładnie z czasem obliczać i utrzymanie jest znacznie tańsze, jak w sezonie środkowym.

Przybyło też w tym roku kilka domów nowych i przebudowanych. Między temi na pierwszym miejscu stoi nowa „*Willa Ułana*“, postawiona na miejscu rozebranego starego domu „pod Ułanem“ i „*Willa białego Orła*“, zupełnie przeistoczona z dawnego domu „pod białym Orłem“. Obie te wille położone są w pięknym ogrodzie na „Zarzeczu“. Również uległ zmianie dawny dom „pod Strzelcem“, przerobiony obecnie na piękny dom mieszkalny, a wreszcie przybył nowy dom na górze, własność ks. Żurakowskiego.

Zaszła tu także ważna zmiana w ustroju gminnym, a właściwie w składzie tutejszej rady gminnej, co również dodatnio na zakład kąpielowy niezawodnie oddziała. Jak wiadomo, dotąd rada gminna krynicka, składała się prawie wyłącznie z włościan tutejszych, którzy ze swego grona obierali naczelnikiem gminy, również włościanina, nie umiejącego nawet czytać — i ten wójt zasiadał w komisyi zdrojowej krynickiej—z urzędu swego!... Oczywiście, iż trudno wymagać było od niego, jakiegokolwiek dodatniego działania w interesie zakładu kąpielowego. Obecnie, zmieniły się stosunki na lepsze. W roku bowiem bieżącym nowa Rada gminna wyszła z wyborów roku przeszłego przeprowadzonych, a składająca się przeważnie z obywateli zakładowych--weszła w swoje urzędowanie i wybrała naczelnikiem gminy p. *Hugona Nitribitta*, tutejszego aptekarza, powszechnie poważanego. — Naturalnie, iż taki naczelnik gminy zapatrywać się będzie inaczej na potrzeby nietylko zakładu kąpielowego lecz i całej gminy — jak poprzednik jego.

Możnaby na ten temat coś więcej napisać, lecz boję się, abym nie znudził łaskawych czytelniczek, sprawami zbyt poważnemi — a wreszcie i wasz tygodnik zamknąłby wrota przed takim korespondentem, którzy pisze o rzeczach nudnych i zbyt poważnych.

Nie piszę więc dalej — gdyż dzisiaj zbyt poważnie jestem nastrojony — i zostawiam sobie tę przyjemność do przyszłego tygodnia. Spodziewam się bowiem, iż przyszły tydzień, jako więcej ożywiony, przyniesie ze sobą więcej wesołego tematu do korespondencyi, większe wyniki z otrzymanych wrażeń wypływających z otoczenia.... chciałem powiedzieć: pięknych naszych pań.... lecz tego nie powiem, pod groźbą ściągnięcia na siebie ich niełaski, od czego niech mnie broni, nowy Prorok Mahdi!...

Ze zdrojowisk zagranicznych.

Ze Serbji piszą nam, iż jest tam bardzo wiele źródeł gorących, których ciepłota dochodzi do 35°R.--Jestto nadzwyczaj wysoka ciepłota. Cieplice serbskie są rozmaitego rodzaju i występują jako termy neutralne, lub też nasycone solami alkalicznemi itp. Położenie serbskich cieplic ma być nadzwyczaj piękne — ale za to urządzenie mieszkań, łazienek itp., jest tego rodzaju, iż człowiek najmniej wybredny, jeszcze nie znajdzie to, coby mógł znaleść, wedle jego najskromniejszych pojęć o potrzebach chorego. Mieszkanie składa się bowiem zwykle z namiotu (!?) lub lepianki cygańskiej!... Przecież u nas trochę lepiej.... pomimo tylu skarg i narzekań na nasze zdrojowiska. Prosimy zajrzeć gdzieindziej — jak tam jest...

Sejm serbski zaczyna się powoli opiekować swoimi zdrojowiskami — czego znów u nas nie ma — lecz idzie to bardzo powoli, ale z czasem coś zrobić się może.

W Meranie bawi już obecnie do 2600 osób. Zaprowadzają tu kąpiele i w tym celu mają być zbudowane publiczne łazienki. Dotąd bowiem tylko hotele lub większe wille miały własne łazienki, przystępne tylko dla osób majętniejszych. Zakupiono tu również „Willę Heleny“ za 16,500 złr. w celu urządzenia jej jako Kurhauzu dla oficerów.

Czigielka na Spiżu. Donoszą nam iż to zdrojowisko niedaleko od Krynicy położone — tylko rozsełką swej wody się zajmujące—rozesłało w roku przeszłym 60.000 flaszek wody. To małe zdrojowisko otrzymało na wystawie w Szobrancz na Węgrzech w r. 1881 najwyższą nagrodę, a na wystawie w Tryeście w r. 1882 srebrny medal. Obecnie otworzono tam nowe źródło.

W Francensbadzie zmarł znakomity lekarz Dr. Holcer, któremu Francensbad wiele zawdzięcza. Zmarły był lekarzem w Francensbadzie od r. 1872, przedtem zaś był dyrektorem zdrojowiska Lippak. Można powiedzieć, iż on postawił Francensbad na tej stopie, na jakiej jest dzisiaj — swoją niezmordowaną pracą w rozmaitym kierunku. To też Cesarz uznał działalność pracy Dr. Holcera, udzielając mu order Franciszka Józefa.

Ze Sulina na Spiżu, donoszą nam, iż rozesłano ztamtąd roku przeszłego 250.000 flaszek wody. Jestto poważna cyfra. Sulin, położony niedaleko od Żegiestowa,

trudni się wyłącznie rozsełką wody swojej, a to przeważnie do Węgier. Woda ta (żelezista) zmięszana z winem, jest ulubionym napojem Węgrów, przy obiedzie lub w każdej porze dnia. Sulin jestto maleńki zakładzik; położony tuż nad Popradem, a od Żegiestowa oddalony zaledwie 2 kilometry, lecz już na stronie węgierskiej. Z Krynicy i Żegiestowa zwiedzają ten zakład liczni goście kąpielowi.

Drobne wiadomości.

Szanowne Zarządy Zakładów zdrojowych w kraju, jak również i P. P. lekarzy prosimy o nadsyłanie korespondencyi do naszego pisma, o co prosimy także i Gości kąpielowych naszych zdrojowisk.

P P. lekarzy, ordynujących w zagranicznych zdrojowiskach, jak również i Publiczność polską, bawiącą na kuracyi za granicą kraju, upraszamy o łaskawe nadsełanie korespondencyi do naszego pisma. Bawiące bowiem rodziny w zdrojowiskach krajowych chętnie chciałyby mieć wiadomości o życiu kąpielowem polskich kolonii w zdrojowiskach zagranicznych.

Ostrzegamy szanownych Gości, przybywających do Krynicy, aby nie dali się bałamucić rozmaitym faktorom w Krynicy i furmanom w Muszynie pod względem wynajmu mieszkań. Jest to bowiem nieuczciwe faktorstwo, posunięte ze strony muszyńskich furmanów do tego stopnia, iż — jak nam opowiadano — każą sobie płacić dobrze od właścicieli domów za każdego przywiezionego gościa do ich domu. Najlepiej zajechać do jakiego hotelu, spocząć i rozpatrzyć się samemu po Krynicy.

Używanie kuchenek naftowych lub spirytusowych jest w Krynicy ustawą policyjną najostrzej zakazane. Przypominamy o tem naszym Gościom kąpielowym, aby nie byli narażeni z tego powodu na nieprzyjemności a nawet i kary, jakie ustawa przepisuje. Właściciele domów, pozwalający na używanie przez lokatorów kuchenek naftowych lub spirytusowych, podlegają również karze. Nie jest to wyłączna ustawa dla Krynicy, lecz obowiązuje ona także czeskie i niemieckie zdrojowiska, i tam nadzwyczaj ostro jest przestrzeganą.—Przypominamy również Gościom izraelickim zachowanie potrzebnej ostrożności co do bezpieczeństwa od ognia podczas ich religijnych obchodów szabasowych i świątecznych, aby świece dobrze osadzali w lichtarzach i stawiali je w miejscu bezpiecznem.

P. Hugo Nitribitt, tutejszy naczelnik gminy, wydał odezwę do obywateli krynickich, w której upomina ich, aby przestrzegali zachowania porządku i czystości w domach mieszkalnych. Jestto rzecz nader ważna. Do czuwania nad wykonywaniem obowiązujących przepisów policyjno-zdrowotnych wydelegowani są radni p. p. Muranyi i Eis z prawem dobrania sobie do pomocy jednego lekarza i inżyniera. Spodziewamy się, iż sami obywatele tutejsi będą czuwać nad tem, aby urząd gminny nie potrzebował używać przysługujących mu praw nakładania grzywny na niestosujących się do rozporządzeń urzędu gminnego.

P. Glanc, dyrektor dóbr i lasów rządowych, bawił w Krynicy przez parę dni w ostatnich dniach lutego b. r. w celu naocznego przekonania się o potrzebie naprawy kotłów parowych w głównych łazienkach krynickich. Kotły te — rzecz nader ważna dla zakładu kąpielowego—uległy zmianie odpowiedniej obecnym potrzebom głównych łazienek.

Obecnie ordynują w Krynicy pp. doktorzy: Blatteis. Ebers, Lorentski, Mars, Murdziński i Skórczewski. Dr. Zieleniewski nie będzie w tym roku ordynował w Krynicy.

Kierownictwo Zakładu hydropatycznego w Krynicy, objął w bieżącym roku Dr. Ebers, hydropata, jako drugi lekarz rządowy. Witamy z przyjemnością nowy ten przyrost sił lekarskich. Służba w zakładzie hydropatycznym, sprowadzoną jest z Grefenbergu i jest dokładnie obznajomioną z procedurą hydropatyczną, co wiele znaczy, w odpowiedniem i ścisłem wykonywaniu przepisów lekarza specyalisty.

Życzyćby jednak należało, aby chociaż jeden z p. lekarzy, zwłaszcza rządowych, pobierających stałe pensye, osiadł na stałe w Krynicy, gdyż liczni tutejsi stali mieszkańcy zwłaszcza biedniejsi, pozbawieni są wszelkiej opieki lekarskiej w zimie. Obecnie, majętniejsi obywatele tutejsi, korzystają z opieki lekarskiej Dra Dziembowskiego w Muszynie, lekarza bardzo zdolnego i wielce wziętego w całej okolicy, a przytem nader ludzkiego. Niepodobieństwem jest jednak wymagać od jednego lekarza, aby on ciągle był na wózku i ponosił często ofiary ze swego zdrowia i kieszeni na rzecz wielu biednych mieszkańców Krynicy i okolicy.

Ogólna lista gości

W roku 1884, liczba osób używających kuracyi była następująca:

Arco	1000	osób
Baden-Baden	51668	„
Baden obok Wiednia	13093	„
Berka	382	„
Bilin	280	„
Buzias	1300	„
Cieplice czeskie	8260	„
Driburg	1175	„
Gleichenberg	4920	„
Goczałkowice	900	„
Iwonicz	1395	„
Johannisbad	2730	„
Karlsbad	27330	„
Krapina Toplitz	1947	„
Krynica	2715	„
Lindewiese	588	„
Marienbad	13216	„
Szmeks	1017	„
Szwalbach	4529	„
Warmbrunn	2278	„
Wiesbaden	74349	„

Żałujemy bardzo, iż z polskich zdrojowisk, nie możemy podać pewnych liczb osób bawiących na kuracyi — oprócz Iwonicza i Krynicy — gdyż na nasze listy, uwiadamiające zarządy zdrojowisk o naszym wydawnictwie z załączoną prośbą o pewne daty odnoszące się do poszczególnych zdrojowisk, nie odebraliśmy dotąd *żadnej odpowiedzi*. Jestto objaw dosyć smutny.

Odpowiedzialny redaktor Józef Pisz. Drukiem J. Pisza w Tarnowie.